

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. Staatssecretaris J. Klijnsma
Postbus 90801
2509LV DEN HAAG

Amsterdam, 5 september 2013

Betreft: Reactie consultatiedocument

Geachte mevrouw Klijnsma,

Inleiding

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid vanuit EY en HVG gezamenlijk te reageren op het Voorontwerp van de Wet invoering reële ambitieovereenkomst, zoals dat ter internetconsultatie is voorgelegd. Hieronder treft u onze opmerkingen aan.

A. Algemene reactie

Het Voorontwerp Wet invoering reële ambitieovereenkomst introduceert een nFTK voor pensioenfondsen. Het nFTK heeft een grote impact op tal van pensioen gerelateerde onderwerpen.

Op een aantal onderwerpen gaat het Voorontwerp niet nader in.

Het betreft (niet limitatief) de volgende onderwerpen:

- Impact op (individuele) waardeoverdracht
- Communicatie
- Impact verzekerde regelingen
- Fiscale gevolgen
- Europese ontwikkelingen en risico's

Nadere lagere regelgeving nog niet bekend

In het Voorontwerp is uitsluitend gekeken naar de wijziging van het financieel toetsingskader voor pensioenfondsen. Andere bepalingen van de Pensioenwet zullen naar aanleiding daarvan aangepast moeten worden. Wij zien dat in het Voorontwerp veelvuldig verwezen wordt naar lagere regelgeving, waarin nadere regels gesteld kunnen worden. Het is voor pensioenfondsen van groot belang dat wanneer voor het kerstreces een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer wordt ingediend, bekend is hoe het totaal aan wet- en regelgeving eruit zal gaan zien. Op die basis kan men dan reeds voorbereidingen treffen inzake de overgang naar het nieuw financieel toetsingskader. Wij geven u dan ook in overweging om in december 2013 het wetsvoorstel niet te beperken tot de wijzigingen rond het financieel toetsingskader.

Ook geven wij u in overweging om bij de indiening van het wetsvoorstel aandacht te besteden aan de nadere uitwerking van een door verzekeraars uit te voeren houdbaar en toekomstbestendig pensioencontract.

Pensioenfondsen zonder sponsor

In het Voorontwerp van wet is geen aandacht besteed aan pensioenfondsen die geen uitvoeringsovereenkomst met een sponsor meer hebben of van wie de uitvoeringsovereenkomst is, dan wel wordt, opgezegd. Hierdoor is niet duidelijk op welke wijze pensioenfondsen zonder sponsor om moeten/kunnen gaan met de overgang naar het nieuwe Financieel Toetsingskader. Ook is onduidelijk wat de consequenties zijn van het opzeggen van de uitvoeringsovereenkomst. Dit is in zijn algemeenheid niet geregeld en kan naar onze verwachting vaker voor gaan komen wanneer bijvoorbeeld de sponsor voor een andere uitvoerder kiest voor de gewijzigde pensioenregeling, dan wel de sponsor en het pensioenfonds geen overeenstemming kunnen bereiken over de voorwaarden waaronder het pensioenfonds uitvoering kan geven aan de uitvoering van de gewijzigde pensioenregeling (zie ook onze opmerking onder Artikel 123 (verbod op ringfencing)).

Betrouwbaarheidsinterval in reële contract, risicobudget en nominale beleggingspagaat

Op pagina 10 van de MvT wordt onder het kopje "Betere afstemming van beleggingsbeleid op de ambitie van een geïndexeerd pensioen" voor het nieuwe reële contract vastgesteld dat partijen zelf - maar wel binnen de randvoorwaarden van de wetgeving - een mate van (statistische) zekerheid kunnen betrachten. In de volgende volzin wordt aangegeven dat de uitslagen in de pensioenresultaten binnen acceptabele grenzen moeten blijven. Betekent dit dat de wetgever ook voor het reële contract bepaalde ondergrenzen gaat introduceren voor het beschikbare risicobudget? Op dit punt verwijzen wij ook naar pagina 20 van de MvT waar wordt gesproken over een maximale bandbreedte die in lagere regelgeving wordt vastgelegd. Daar wordt wel aangegeven dat deze maximale bandbreedte meebeweegt met het pensioenresultaat maar is voor de PUO de verplichting opgenomen om de deelnemer te informeren als het pensioenresultaat te sterk afwijkt van de oorspronkelijke ambitie. Hoe wordt voorkomen dat hiermee niet opnieuw, wellicht indirect, een nominale beleggingsspagaat ontstaat?

Publicatie reële dekkingsgraad op basis van de standaard indexatieafslag

Omdat financiële schokken via het AFS worden omgezet in aanpassingen van de pensioenaanspraken (door een correctie op de in de reële dekkingsgraad ingerekende indexaties) is de reële dekkingsgraad van een pensioenfonds met een reëel contract altijd gelijk aan 101%. Het lijkt daarom logisch om voor te schrijven dat pensioenfondsen met een reëel contract, in de toelichting op de balans, ook de reële dekkingsgraad moeten rapporteren op basis van de standaard in te rekenen indexatieafslag. Hiermee wordt in onze ogen de onderlinge vergelijkbaarheid van pensioenfondsen bevorderd.

Standaard indexatieafslag is van invloed op risicoverdeling

Door het hanteren van een standaard indexatieafslag, die moet worden ingerekend in het reële contract, ontstaat er een voorgeschreven indexatieambitie in het reële ambitie contract. Begrijpen wij goed dat indien sociale partners een andere ambitie voor toeslagen willen kiezen ze dan zijn aangewezen op de uitkeringsovereenkomst? Met andere woorden betekent dit dat als de sociale partners ambitietoezegging in een middelloonregeling hebben voor een opbouwpercentage van bijvoorbeeld 1,75% met een indexatieambitie van 75% van de prijsinflatie dat sociale partners dan geen gebruik kunnen maken van de reële ambitieovereenkomst?

Relatie tussen het minimaal vereist eigen vermogen en het AFS

Het hanteren van een minimaal vereist eigen vermogen van 1% suggereert dat er risico's zijn die niet kunnen worden opgevangen via de AFS. Kan duidelijkheid worden gegeven welke risico's dit zijn en hoe hier dan wel mee moet worden omgegaan?

Berekening toegestane indexatie in het nominale contract

In afwijking van de Hoofdpijnennota wordt in het consultatiedocument het begrip normdekkingsgraad niet langer gehanteerd. In plaats daarvan wordt gekozen voor de meer algemene benadering waarbij in beginsel nooit een hoger indexatiepercentage mag worden toegekend dan het percentage dat bij afwikkeling van de verplichtingen naar verwachting kan worden toegekend. Bij de normdekkingsgraad werd destijds aangegeven dat de methodiek voor de berekening van deze normdekkingsgraad aan zou sluiten bij de wijze waarop de dekkingsgraad in het reële contract zou worden berekend. Mag dit uitgangspunt ook worden toegepast bij de uitwerking van het meer algemene beginsel zoals nu opgenomen in het consultatiedocument?

Berekening premiekortingsgrens

Op pagina 19 van de MvT is vastgelegd dat premiekorting mogelijk wordt vanaf een reële dekkingsgraad van 100%. Deze dekkingsgraad wordt gelijk gesteld aan de dekkingsgraad waarbij alle nominale verplichtingen en de toekomstige (onvoorwaardelijke) indexaties zijn gefinancierd op basis van de risicovrije rentetermijnstructuur inclusief UFR. Deze eis lijkt aanmerkelijk zwaarder dan de huidige in artikel 129 PW vastgelegde eis van consistentie. Is het mogelijk om in de nadere uitwerking aan te geven hoe zwaar deze eis zal uitvallen?

Onderscheid tussen indexatiemaatstaf en indexatieambitie

Op pagina 23 van de MvT wordt enerzijds gesproken over de indexatiemaatstaf die tenminste gelijk dient te zijn aan de prijsindex, maar wordt in de volgende volzin deze maatstaf direct vereenzelvigd met de indexatieambitie. Het zou in onze ogen heel goed zijn om in de PW een duidelijke definitie op te nemen van de indexatiemaatstaf, de indexatieambitie en de verschillen hiertussen. Voor de uitkeringsovereenkomst zou het in onze ogen mogelijk moeten zijn om een indexatiemaatstaf te kiezen die gelijk is aan de prijsindex, maar een indexatieambitie die gelijk is aan 50% van de prijsindex. De betekenis is daarbij dat indien de financiële positie van het pensioenfonds dit toelaat het bestuur van het pensioenfonds het liefst een indexatie toekent ter grote van de volledige prijsindex, maar dat de budgettaire ruimte zodanig is dat er naar verwachting gemiddeld 50% van de prijsindex kan worden toegekend. Een consistente en transparante uitwerking van de begrippen indexatiemaatstaf en indexatieambitie en vooral ook de verschillen tussen beide begrippen kan misverstanden voorkomen.

Uniforme indexatieafslag in relatie tot perverse prikkel ter verbetering van de dekkingsgraad

Op pagina 26 van de MvT wordt ter motivatie van het hanteren van een uniforme indexatieafslag het argument gegeven dat pensioenfondsen anders zouden kunnen besluiten om de indexatieafslag aan te passen om vervolgens extra indexatie toe te kennen. In onze opvatting komt het de transparantie niet ten goede om te rekenen met een indexatieafslag die niet aansluit bij de daadwerkelijke indexatieambitie van het pensioenfonds. De gekozen indexatieambitie is een cruciaal onderdeel van de financiële opzet van het pensioenfonds en zal moeten aansluiten bij de risicohouding, het beleggingsbeleid en het premiebeleid van het fonds. Aanpassing van de indexatieambitie vraagt, zeker gezien het met betrekking tot ingrijpende wijzigingen in het consultatiedocument gestelde, om een nieuwe haalbaarheidstoets. Wat ons betreft zou het de voorkeur hebben om in de PW vast te leggen dat een wijziging van de indexatieambitie alleen mogelijk is met een nieuwe haalbaarheidstoets.

Indexatieafslag gebaseerd op prijsindex bij fondsen die een loonindex hanteren

Zeker voor actieve deelnemers in een voorwaardelijke middelloonregeling is de indexatie in de huidige praktijk vaak gebaseerd op de loonindex. Als voor een dergelijke middelloonregeling nu aansluiting zou worden gezocht voor uitvoering als een reële ambitieovereenkomst, mag in de voorziening pensioenverplichtingen maximaal de prijsindex worden ingerekend. Omdat de financiering van de pensioenregeling gericht is op de loonindex is er een kans dat binnen het pensioenfonds structurele "overschotten" ontstaan. Hiervoor kan wellicht een oplossing worden gevonden door het hanteren van een egalisatiereserve. Wij vragen ons af of de wetgever inderdaad van mening is dat dit de beste benadering is. Wellicht is het transparanter om fondsen die een loonindex nastreven toe te staan om de loonindex dan ook daadwerkelijk in te rekenen. In dit kader maken wij graag de volgende twee opmerkingen:

1. Omdat het uitgangspunt van het Financieel Toetsingskader is dat voor de hele balans een marktwaardewaardering wordt toegepast lijkt inrekenen van de loonindex voor deze pensioenfondsen wenselijk;
2. Zoals bij onze vorige opmerking gesteld, kan de door de wetgever gevreesde perverse prikkel worden voorkomen door een haalbaarheidstoets verplicht te stellen bij de invoering van een regeling en bij een wijziging van de indexatieambitie.

Rangorde van inhaalindexatie en de algemene voorwaarde die aan indexatie wordt gesteld

Op pagina 32 van de MvT wordt onder het kopje inhaalindexatie aangegeven dat de bepaling dat een fonds niet meer mag indexeren dan het op dat moment aan vermogen voor toekomstige indexatie beschikbaar heeft, in beginsel geldt ongeacht de hoogte van de beleidsdekkingsgraad. Vervolgens wordt aangegeven dat boven het vermogensniveau waar volledige indexatie mogelijk is inhaalindexatie is toegestaan. Daarbij wordt niet expliciet aangegeven of deze inhaalindexatie dan naar boven wordt begrensd door de eis in de eerste volzin van deze paragraaf. Met andere woorden mag bij een vermogen waarbij 125% van de indexatieambitie kan worden toegekend, de totale indexatie (regulier + inhaal) nooit meer bedragen van 125% van de indexatieambitie. Gezien het karakter van de inhaalindexatie zou overwogen kunnen worden om inhaal voorrang te geven boven het toekomstig toekennen van indexatie boven de gekozen indexatieambitie.

Collectieve waardeoverdracht/Invaren en effect op individueel niveau

Op pagina 39 van de MvT wordt gesteld dat de hoogte van de pensioenen niet wijzigt op het moment dat de reële ambitieovereenkomst van toepassing wordt. Het is onze inschatting dat de voorziening pensioenverplichtingen voor een nominale aanspraak van zeg € 1.000,- in een uitkeringsovereenkomst wel degelijk zal afwijken van dezelfde toezegging in de voorziening pensioenverplichtingen in een reële ambitieovereenkomst. De bijbehorende voorziening pensioenverplichtingen zal daarbij in de reële ambitieovereenkomst hoger zijn. Het verschil zal daarbij mede afhankelijk zijn van de leeftijd van de deelnemer. Afhankelijk van de bestandsopbouw kan dit verschil (deels) worden gecompenseerd door een korting op de in de voorziening voor de reële ambitieovereenkomst ingerekende indexatie over de gekozen egalisatieperiode van maximaal 10 jaar. Omdat het verschil tussen de voorziening in de uitkeringsovereenkomst en de reële ambitieovereenkomst leeftijdsafhankelijk is zal hierbij onmiddellijk een herverdeling plaatsvinden.

Openstaande vraag is ook in hoeverre de benodigde buffers (het VEV) in het nominale contract zullen worden betrokken bij de collectieve waardeoverdracht. Aandachtspunt is daarbij ook dat veel pensioenfondsen (op dit moment) niet over de benodigde buffers beschikken.

Een andere mogelijkheid voor de collectieve waardeoverdracht is een herberekening van de nominale aanspraak in de uitkeringsovereenkomst naar een lagere nominale aanspraak in de reële ambitieovereenkomst met dezelfde voorziening pensioenverplichtingen. Daarbij wordt in de reële ambitieovereenkomst uitgegaan van de standaard indexatieafslag. Hiermee vindt op individueel niveau een omzetting plaats van de aanspraak in de uitkeringsovereenkomst naar de actuarieel gelijkwaardige aanspraak in de reële ambitieovereenkomst. Deze methodiek sluit aan bij de procedure voor (collectieve) waardeoverdracht zoals die nu ook van toepassing is. Ook daar zal bij een waardeoverdracht van een ouderdomspensioen met een pensioenleeftijd van 67 jaar naar een pensioenregeling met een pensioenleeftijd van 66 jaar de nominale hoogte van het ouderdomspensioen op 66 jaar zodanig lager worden vastgesteld dat de waarde van de pensioenaanspraak niet wijzigt. In hoeverre het invaren van de bestaande aanspraken opgebouwd in een uitkeringsovereenkomst naar een reële ambitieovereenkomst, waarbij alle nominale aanspraken worden verlaagd, tot maatschappelijke onrust zal leiden durven wij niet in te schatten.

B. Artikelsgewijze reactie

Artikel 1 (begrip “beleidsdekkingsgraad”)

In artikel I van het voorontwerp wordt het begrip dekkingsgraad gedefinieerd. Het begrip beleidsdekkingsgraad wordt echter niet in de definities van artikel 1 van de Pensioenwet opgenomen, terwijl aan dit begrip veelvuldig wordt gerefereerd in diverse artikelen in het Voorontwerp van wet, zoals in:

- artikel 72 onderdeel a (opschorting waardeoverdracht);
- artikel 129 lid 1 sub a en lid 2 sub a (terugstorting of premiekorting);
- artikel 133a (definitie beleidsdekkingsgraad);
- artikel 133b lid 1 en lid 2 (toepassing AFS);
- artikel 134 lid 1 (korten pensioenaanspraken);
- artikel 137 lid 1 sub a en sub d (voorwaardelijke toeslagverlening);
- artikel 138 lid 1 (langetermijnherstelplan);
- artikel 140 lid 1 (kortetermijnherstelplan);
- artikel 145 lid 2 sub b (ABTN).

Wij stellen voor om het begrip beleidsdekkingsgraad ook in artikel 1 van de Pensioenwet te introduceren.

Artikel 19a

In artikel 19a wordt vastgelegd dat collectieve wijziging van de pensioenovereenkomsten ook van toepassing is op de pensioenaanspraken en -rechten van gewezen werknemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden, tenzij het belang van de werkgever niet zodanig zwaarwichtig is dat de belangen van gewezen werknemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden die door de wijziging worden geschaad daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid moeten wijken.

Daarmee blijft het risico verbonden aan het besluit om ook de slapers en pensioengerechtigden te binden aan een collectieve wijziging van de pensioenovereenkomst bij de sociale partners en de pensioenfondsen liggen. Doorwerking is immers niet standaard, maar er moet aan de zijde van de werkgever sprake zijn van een zwaarwichtig belang. Huidige jurisprudentie geeft aan dat een zwaarwichtig belang veelal ligt in de slechte financiële omstandigheden waarin de werkgever verkeert. In het kader van deze door te voeren wijzigingen in de pensioenovereenkomst, zal dit lang niet bij alle werkgevers aan de orde zijn. Op dit punten verwijzen wij ook naar de invulling van het begrip zwaarwichtig belang in het huidige artikel 19 van de Pensioenwet.

Wij geven u dan ook in overweging om nadere richtlijnen te geven waaruit kan worden afgeleid wanneer sprake is van een zodanig zwaarwichtig belang. Wellicht is het een idee om deze richtlijnen op te laten stellen door en/of in samenspraak met een college bestaande uit een aantal rechters. Op die manier krijgt de branche op voorhand meer zekerheid over de juridische houdbaarheid van door te voeren wijzigingen, waardoor besluitvorming vergemakkelijkt wordt

Artikel 83

Collectieve waardeoverdracht in verband met een gewijzigde pensioenovereenkomst is volgens het wetsvoorstel mogelijk zonder individuele geen bezwaar procedure. Dit voorkomt dat een oude pensioenregeling ook in de toekomst uitgevoerd moet worden voor een handjevol (oud) werknemers. Wij wijzen er op dat op de wijze waarop het wetsvoorstel nu verwoord is, deze individuele geen bezwaar procedure volledig is afgeschaft en niet is beperkt tot het invaren naar het reële contract.

Deze hoeft nu niet meer te worden toegepast wanneer de pensioenovereenkomst gewijzigd wordt, of dit nu een wijziging betreft van een nominaal contract naar een reël contract of van een uitkeringsovereenkomst naar een beschikbare premieregeling. Wij vragen ons af of het de bedoeling is om deze versoepeling zo breed door te voeren als deze nu geformuleerd is. Zeker in het kader van het mogelijke inbreuk op het eigendomsrecht.

Artikel 123 (verbod op ringfencing)

Volgens het voorontwerp van wet wordt het verbod op ringfencing gehandhaafd. Wij merken op dat dit de keuze tot het **niet** invaren bemoeilijkt, zo niet onmogelijk maakt. Dit betekent namelijk dat wanneer sociale partners besluiten wel over te stappen op het nieuwe kader maar de bestaande aanspraken niet worden in gebracht het bestaande pensioenfonds niet de uitvoerder kan zijn voor beide regelingen. Wij stellen dan ook voor om het verbod op ringfencing te schrappen, aangezien dit volgens Europese regelgeving is toegestaan en dit de keuze om tot invaren over te gaan ook echt tot een keuze maakt.

Artikel 133c (toepassing LAM)

In de laatste zin van lid 2 van het voorgestelde artikel 133c wordt artikel 133b (toepassing AFS) van overeenkomstige toepassing verklaard voor zover de afwijking van de dekkingsgraad het gevolg is van wijzigingen in de levensverwachting. Gezien de toelichting van de wetgever gaat het echter om een afwijking van de 'beleidsdekkingsgraad' en niet om een afwijking van de (actuele) dekkingsgraad.

Wij stellen dan ook voor om de term "dekkingsgraad" hier te vervangen door "beleidsdekkingsgraad".

Artikel 138 (VEV)

Een pensioenfonds dat AFS toepast hoeft niet te beschikken over een vereist eigen vermogen, maar moet wel een minimaal vereist eigen vermogen van 1% aanhouden. In dat kader stelt het voorontwerp voor om artikel 140 (kortetermijnherstelplan) aan te passen, zodat wordt geregeld dat het niet van toepassing is indien een reële ambitieovereenkomst wordt uitgevoerd. In dat geval zal immers een tekort in het minimaal vereist eigen vermogen worden hersteld via het AFS.

Omdat een pensioenfonds dat AFS toepast niet hoeft te beschikken over een vereist eigen vermogen, kan ook geen sprake zijn van een langetermijnherstelplan. Wij stellen voor om artikel 138 (langetermijnherstelplan) hierop aan te passen door in het eerste lid "een pensioenfonds" te vervangen door "een pensioenfonds dat geen aanpassingsmechanisme voor financiële schokken toepast" (idem als voorstel voorontwerp bij kortetermijnherstelplan).

Indien u op bovenstaande punten een toelichting wenst, zijn wij daartoe gaarne bereid.

Hoogachtend,
Ernst & Young Actuarissen B.V.

drs. C.D. Snoeks AAG
Partner

Mede namens
Holland Van Gijzen, Advocaten en Notarissen LLP

Mw. Mr. Nicolette Opdam
Partner Pensioenrecht, Banking & Finance